

Міністерство освіти і науки України
Бердянський державний педагогічний університет
Факультет дошкільної, спеціальної та соціальної освіти
Кафедра соціальної роботи та інклюзивної освіти
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна
Національної академії педагогічних наук України
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Хмельницький національний університет
Запорізький національний університет

СОЦІАЛЬНО-ОСВІТНІ ДОМІНАНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

SOCIAL-EDUCATIONAL DOMINANTS OF SPECIALIST'S PROFESSIONAL PREPARATION OF SOCIAL SPHERE AND INCLUSIVE EDUCATION

Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції

23-24 жовтня 2019 року

Бердянськ
2019

УДК 378.091.2:[364.4.08+37.043.2-056.2/.3](082)

П 70

*Рекомендовано ухвалою вченої ради Факультету дошкільної, спеціальної та соціальної освіти
(протокол № 5 від 28.11.2019 р.)*

Соціально-освітні доміанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти: збірник наукових статей / Бердянський державний педагогічний університет ; укладач Петровська К. В. – Бердянськ, 2019 - 274 с.

До збірника увійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Соціально-освітні доміанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти», які виявляють та обґрунтовують тенденції підвищення ефективності підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти. Матеріали збірника будуть корисними для дослідників, науковців, аспірантів, пошукачів, викладачів, здобувачів.

The collection consists of materials of Ukrainian scientific-practical Internet-conference «Social-educational dominants of specialist's professional preparation of social sphere and inclusive education» which defining and explaining trends of increasing of effective specialist's professional preparation of social sphere and inclusive education. The materials of the collection will be useful for researchers, scientists, graduate students, prospectors, lecturers, students.

Автори несуть персональну відповідальність за достовірність наданих матеріалів та правильність цитування.

УДК 378.091.2:[364.4.08+37.043.2-056.2/.3](082)

П 70

© Кафедра соціальної роботи та інклюзивної освіти, ФДССО, БДПУ, 2019

К. Петровська,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти
Бердянського державного педагогічного університету

А. Сердюченко,

здобувач вищої освіти
Бердянського державного педагогічного університету

УДК 378.091.31:364-43

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ДО НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ В МЕЖАХ ФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Швидке зростання міжнародних зв'язків нашої держави, її орієнтація на пріоритетний науково-технологічний розвиток, динамічна інтеграція в Європейську Співдружність в контексті Болонського процесу обумовили вирішення першочергового завдання сучасної педагогічної спільноти – сприяти розвитку та формуванню людини високої професійної компетенції, з гуманістичними цінностями та соціальною свідомістю, особистості, яка здатна вирішувати актуальні проблеми сучасного цивілізованого суспільства.

Перехід від індустріального до інформаційного суспільства зумовлює стрімкі зміни у суспільстві, інтенсивно зростаючу кількість інформації (наукові знання щорічно збільшуються в два-три рази) – все це передбачає своєчасне отримання і адекватне вимогам часу засвоєння знань.

Україна приєдналася до процесу модернізації, осучаснення освіти. Сьогодні в країні відбувається переорієнтація форм, методів та змісту освіти залежно від інтересів споживачів освітніх послуг, зміна пріоритетів оцінювання результативності системи освіти, введення та широке розповсюдження освітніх послуг у сфері неформальної освіти, використання формальною освітою здобутків і досвіду неформальної освіти, з опорою на зміст інформальної освіти. В 2017 р. в Україні на законодавчому рівні вперше було закріплено такий вид освіти як неформальна, яка визначається як “освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій”.

Зауважимо, що концепція неформальної освіти в світі почала розвиватися на початку 1970-х років, хоча деякі джерела відраховують її існування ще від ХІХ ст. Сьогодні на сайті Європейського парламенту можна знайти декілька сотень документів, що так чи інакше стосуються неформальної та інформальної освіти [4]. Перший із них був ухвалений майже 30 років тому. Зокрема він закликав уряди країн, що розвиваються, реалізовувати програми, які сприяють забезпеченню рівних можливостей в освіті і професійній підготовці для жінок, у тому числі через неформальну освіту. Резолюція Ради та представників урядів держав-членів, що

відбуваються в рамках Ради, про визнання цінності неформального та інформального навчання в рамках європейської молодіжної галузі підкреслює важливість цих видів освіти для досягнення нових стратегічних цілей, пов'язаних із зміцненням зайнятості, економічними реформами та соціальною єдністю, як невід'ємними складовими економіки, що базується на знаннях [1].

Сьогодні в Україні спостерігається активізація неформальної освіти: створюються центри раннього розвитку дитини, налагоджується робота клубів для всебічного розвитку школярів, розвивається мережа шкільних Євроклубів та громадських молодіжних рухів, майстерень та лабораторій розвитку креативності. Спостерігається значна зацікавленість молодих людей, які залучаються до роботи в майстернях громадської активності, метою яких є адаптація європейського досвіду неформальної громадської освіти в Україні. Крім того, функціонують програми міжнародних обмінів, які передбачають розвиток толерантності та міжкультурного діалогу.

Взаємозв'язок неформальної та громадянської освіти представлено у роботах таких українських науковців: А. Гончарук, Н. Горук, В. Давидової, Ю. Деркач, С. Зінченко, М. Лещенко, О. Огієнко та ін. Дослідники визначають роль та місце неформальної освіти у стимулюванні громадянської відповідальності, реалізації соціальної політики, демократизації суспільства, передусім на прикладах закордонного досвіду впровадження й використання неформальної освіти.

Так, аналіз джерел свідчить про досвід використання неформальної освіти для уповноваження соціально виключених категорій населення, інтенсифікації технологій подолання негативних суспільних явищ, розвитку громадянського суспільства шляхом залучення широких кіл населення до дискусій, особистісного розвитку й самореалізації [2].

Вчені також визначають функції, які виконує неформальна освіта в українському суспільстві. Зокрема, розглядаючи неформальну освіту як елемент сучасного освітнього простору України, С. Овчаренко визначає соціально-педагогічний потенціал неформальної освіти, спроектований у такі функції:

- розвиваюча - розвиток уміння самостійно вчитися, сприяння саморозвитку молоді;
- профадаптаційна - підвищення професійної кваліфікації учасників; формування конкурентоспроможності, адаптація до сучасних вимог ринку працевлаштування;
- навчальна - поглиблення та розширення знань, оволодіння новими знаннями та предметними компетенціями, доповнення освітніх пропозицій;
- громадянська - сприяння розвитку демократії та формуванню громадянського суспільства, зростання громадянської активності;
- дозвіллева - організація змістовного вільного часу учасників;
- психологічна - створення умов для зростання мотивації молоді, розвитку їх особистості.

Ефективність використання різних форм неформальної освіти для досягнення результатів формування громадянськості, залучення людей до про соціальної

діяльності та їх активізація сприяли поширенню досвіду її упровадження. Це зумовило розвиток досліджень щодо сутності та змісту неформальної освіти, а також розробок, спрямованих на визначення та тлумачення цього поняття.

Важливо відзначити факт, що найбільш успішний досвід неформальної освіти часто піддається процесам формалізації як інтеграції у державну систему освіти, що також утруднює розмежування категорій.

З метою визначення обізнаності здобувачів вищої освіти про можливості неформальної освіти ми розробили анкету, відповіді на яку дали 83 респонденти.

Анкетування проводилися на базі Факультету дошкільної, спеціальної та соціальної освіти БДПУ. Анкета складалась з 10 питань відкритого та закритого типів.

Розглянемо відповіді здобувачів вищої освіти на запитання анкети: “Чи знаєте Ви, що таке неформальна освіта?": 45,8% респондентів зазначили, що знають, що таке неформальна освіта, а 54,2% не знають, що це.

На запитання: „Чи знаєте Ви, що таке програма “Erasmus+”": 22,9% респондентів відповіли, що знають, що це; 65,1% не знають, що це таке і вперше бачать це слово, а 12% чули про “Erasmus+” на лекціях.

На запитання: “Чи знаєте Ви, що таке платформа “Prometheus”?": 39,8% респондентів відповіли що знають, 56,6% - не знають, а 3,6% навіть проходили там курси.

На запитання: “Чи знайомі Ви з проектом “TEMPUS IV”?": 35,2% респондентів відповіли, що знають про цей проект, а 64,8% не знають.

На запитання: “ Чи брали Ви участь в навчальних тренінгах або семінарах?": 73,8% респондентів відповіли, що брали участь, 21% не брали, але хотіли б, а 5% не брали участь, бо їм це не потрібно.

На запитання: “Хто, на Вашу думку, має інформувати здобувачів вищої освіти про можливості для неформальної освіти?": 63,9% респондентів відповіли, що мають викладачі університету, 28,9% відповіли, що має Міністерство освіти та науки України, 30,1% відповіли, що це справа здобувача, а 1,2% вважають, що цим мають займатись всі.

На запитання: “ Чи є для Вас проблемою, що всі закордонні проекти вимагають знання англійської мови як обов'язкове для участі?": 88% респондентів відповіли, що на жаль це є проблемою, а 12% опитаних вважають свій рівень знання англійської достатнім для висловлення думок.

На запитання: “ Чи хотіли б Ви дізнатись що таке і де шукати можливості для неформальної освіти?": 85,5% респондентів відповіли, що так, було б чудово, а 14,5% відповіли, що не хотіли б дізнатись що таке і де шукати можливості для неформальної освіти.

Отже, за результатами анкетування серед здобувачів вищої освіти Факультету дошкільної, спеціальної та соціальної освіти БДПУ можна зробити такі висновки:

- Більшість студентів знайома з неформальною освітою, і навіть приймала участь в тренінгах, семінарах та курсах;

- Студенти вважають, що інформувати їх про можливості для неформальної освіти мають викладачі ВНЗ;

- Перешкодою для участі в тренінгах, семінарах та курсах є незнання англійської мови.
- Більшості студентів було б цікаво дізнатись про можливості для неформальної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закревська С. І. Особливості навчально-пізнавального процесу у формальній і неформальній освіті // Історія педагогіки. Гуманізація навчально-виховного процесу. – 2011. – Вип. LV. – Ч. I. – С. 126-138.
2. Десятов Т.М. Неперервна професійна освіта // Енциклопедія освіти / голов. ред. В.Г. Кремень; Акад. пед. наук України. - К.: Юрінком Інтер, 2008. - С. 582-583.
3. Карпенко О.Г. Професійна підготовка соціальних працівників в умовах університетської освіти: науково-методичний та організаційно-технологічні аспекти: Монографія. / За редакцією С.Я. Харченко. – Дрогобич: Коло, 2007. – 374 с.
4. Меморандум Європейської Комісії 2000. Рекомендація 1437 (2000) Про неформальну освіту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.coe.kiev.ua/docs/race/rec1437%282000%29.Htm>.
5. Педагогіка громадянського суспільства / За ред. д-ра пед. наук Т. Кошманової. – Львів, 2005. – 230 с.

Л. Романовська,

доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної роботи
і соціальної педагогіки
Хмельницького національного університету

УДК 364-784

МІСЦЕ ТА РОЛЬ КОНСУЛЬТУВАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

У статті обґрунтовано, що консультування посідає вагомую роль у професійній діяльності соціального працівника. Проаналізовано підходи до сутності консультаційної діяльності. Визначено спектр особистісних якостей, якими має оволодіти соціальний працівник для проведення консультування з клієнтами. Наголошено, що у практичній діяльності соціальний працівник має під час консультування ефективно використовувати такі форми роботи, як: психокорекційна діяльність, діагностичне інтерв'ю, психотерапевтична бесіда, вільна бесіда.

Ключові слова: майбутні соціальні працівники, консультування, особистісні якості, форми роботи.

The article substantiates that counseling plays a significant role in the professional activity of a social worker. Approaches to the essence of consulting activity are analyzed. The range of personal